

Russell Hauzitegia, Herriaren zuzenbidea

Munduko azken gudu nagusiaren ondoren, Nuremberg-eko hauzitegia famatua egin zen. Russell Hauzitegiak ez du benetan beste horren antz handirik. Gudua irabazi zuten Estatuek sortu eta antolatu zuten Nuremberg-ekoa, gudua galdu zutenak epaitzeko eta zigortzeko. Russell ez zen estatu gizona izan, filosofo eta idazle baizik, eta batez ere gizazale. Eta indarrezko aulki batetik edo garaipenaren inean ez zuen nahi inor epaitu, bere gizazalearen horren izenean baizik.

Literaturazko Nobel Saria irabazi zuen Russellek; baina horrek ere ez zion itzal berezirik ematen, inolako estatu gizon handirik epaitzeko. Herriagan aurkitu zuen eskubidea, indarra eta itzala; eta herriaren zuzenbidearen* izenean antolatu zuen, bere izena hartu duen herriarteko hauzitegia.

Vietnamgo guduaren kontra sortu zen

Vietnamgo gudu luzea amaitua da; eta, horregatik edo, Bakearen Nobel Saria eman zioten Kissinger jaunari. Baina sari horrek, Ameriketara edo Ingalaterrara edo munduko beste edozein bazterretan «gudu zikinaren» kontra jokatu zutenena izan behar zukeen. Horien artean zegoen Bertrand Russell ere. 1970. urtean hil zen hau.

Londresen, kaleko manifestazioak antolatu zituen Russell jaunak, USAk Vietnamen zeraman guduaren kontra. Eta hori epaitzeko eta kondenatzeko sortu zuen, hain zuzen ere, gero Russell beraren izena hartu duen hauzitegia. 1967. urtean gertatu zen hau. Russell bera hil ondoren, berriz, herriarteko hauzitegi hori iraunkor bihurtzeko asmoa errauspetan* gelditu zen; baina ez zen itzali.

Handik urte gutitara, Lelio Basso Italiako diputatu sozialistak birpiztu zuen erakunde* iraunkor bezala. Hauzitegia osatzen dutenen artean, herrialde askotako legegizon, filosofo, apez eta beste daude. Giulio Girardi ere tartekoa da. Urte hauetan finkatuz joan da Russellen asmo hura,* eta bere historiara ere betea du, II. Russell Hauzitegia izenez.

Erroman ukan zuen, 1973.ean, lehen hauzia. Brasilgo, Txileko eta Boliviako Gobernuak kondenatu zituen, giza eskubideak zapaltzen dituztelako. Bigarren hauzia, berriz, aurtengo urtarrean* gertatu da Bruselan. Hontan, Guatemalako, Haitiko, Uruguayko, Paraguayko eta Dominikar Errepublikako Gobernuak epaituak izan dira eta kondenatuak. Era berean Kissinger eta Ford jaunak, Hego Amerikan daramaten politikagatik.

Herria da zuzenbidearen iturria

Herria du Russell Hauzitegiak bere itzalaren oinarria, eta bai bere diru laguntzailerik handiena ere sarritan. Estatuaren zuzenbide «okerraren» kontra sortu da Russell Hauzitegia, herriagan beragan oinarrituz.

Estatuak ez dira sarritan, herriaren eskubideak zaintzeko gauza; eta eskubide hauk* beraiek urratzen dituzte askotan, beraiek ezarritako legepean edo legearen kontra. Estatuaren artean sorturiko hauzitegiak, berriz, ez dira sarrienen, inongo Estatuok zapalduta dadukan Herriari zuzentasuna egiteko gauza, diplomazi jokoetan galtzen baitira Estatuak eta hauek sorturiko eta indarturiko hauzitegiak.

Estatuek, legez edo legearen kontra, Herriaren eskubideak —giza eskubideak— urratzen dituztenean, herriarteko alkartasuna izan ohi da gehienetan indarririk handiena, Estatuok atzera jo erazteko, eta ez Estatuaren politika eta diplomazia ustela. Herrien elkartasunaren indar eta itzal horik* bildu nahi ditu, hain zuzen ere, Russell Hauzitegiak. Beregaintasun osoa edo soberania hain sutuki zaintzen duten Estatuak epaituak izan dai-

tezkeela uste du Hauzitegi horrek, Herriarteko elkartasunaren izenean eta Herria delako zuzenbidearen iturria, eta ez Estatuaren.

Russell Hauzitegiaren itzala eta indarra ez daude, bada, legean edo poliziagan edo harmadan.* Hauzitegi horrek ez du oinarri horietan funtsatzen* den indarririk, bere epaiak bete erazteko. Bere seriotasunak emango dio, azkenik, itzala eta indar benetakoa Russell Hauzitegiari. Aurretiko ezein* legetan oinarritzen ez delarik, gero Herriarengandik etorriko zaion legeztapena izango da Hauzitegiaren benetako oinarri. Horregatik, epai horien eginkizuna ez da, besterik gabe, inolako Gobernurik botatzea, herriarteko kontzientzia iratzartzea baizik. Herriaren indarra, laguntza eta itzala lortuko ez baditu, idealista talde zoro baten amets huts geldituko da Russell Hauzitegia eta horrek emango dituen epai guztiak.

Nola jokatu du Russell Hauzitegiak?

Edozein hauzitegi bezala epaitzen du Hauzitegi honek. Lehenik, epaigai bakoitza aztertzeko batzorde* bana eratzen du, epaitu nahi den Estatu edo Gobernu edo nornahiri buruz dokumentazioa bil dezan, eta salakuntza presta. Salakuntzako txostenak* irakurri ondoren, lekukoek* diotena entzuten du, salatuari egotzen* zaizkionak ondo egiaztatzeko.

Aztertu egiten dira, gero, salatuak (Estatu, Gobernu, erakunde edo bestek) onhartzen dituen legeak, lege horien arabera* epaitzeko, hain zuzen ere; edo eta, legeok giza eskubideen kontrakoak badira, eskubide horien arabera epaitzeko. Horregatik Russell Hauzitegiak, Estatu gehienek onhartua duten UNOren Giza Eskubide Oinarrizkoen Ageria du bere lege nagusia eta epai oinarririk sendoena.

Hauzibidea zuzen eramaten baldin bada, orduantxe bakkarririk lortuko du itzala Russell Hauzitegiak, eta Herriaren giza eskubideak zapaltzen dituen edozein Estatu edo erakunde edo gizonixti* erazteko eragina* edukiko du haren epaiak.

Russell Hauzitegiaren etorkizuna

Garrantziazkoa da Russell Hauzitegiaren etorkizunari begiratzea, etorkizuneko baita bereziki haren indarra. Herrien eta gizonen itzala eta oneritzia irabaziko duenean, eta haien laguntza osoa ukanean duenean, orduan bihurtuko da Russell Hauzitegia munduko jendalde osoaren kontzientzia eta herri zapalduen babeslea.

Orain arte Ameriketako Gobernuak kondenatu ditu Hauzitegi horrek; eta hango giza eskubideen zapalkuntza zein handia eta zabala den esan nahi du horrek. Baina laster Europa aldera ere itzuliko delakoan nago.

Torturak, gizonaren hustiraketak,* herri ttipien zapalkuntzak eta abar ez dira, zoritxarrez, Amerika aldean bakarrik gertatzen diren izurriteak.* Mendebaldeko* lurraldeetan ere sarritan gertatzen diren delituak dira. Orain arte, nolabaiteko atseginez edo, Amerika urruneko Gobernu maltzurrak kondenatzen ikusi dugu Russell Hauzitegia. Europakoak hauzitegia eramango dituztenean, orduan beharbada jakingo dugu, Russell Hauzitegia ez dela talde zoro eta ameslari baten kontua. Orduan Europako Herriok ere oso geuretzat hartuko dugu Russell Hauzitegia, mina ere geurea dugulako eta gure kontzientzia nagia iratzarriko dituelako.

Paulo AGIRREBALTZATEGI

dezan, daian
dio, deutso
zaio, jako
zaizkio, jakoz
zion, eutsen
zioten, eutsoen